

CHRISTLICHE STIMME • CHRISTIAN VOICE • LA VOIX CHRETIENNE

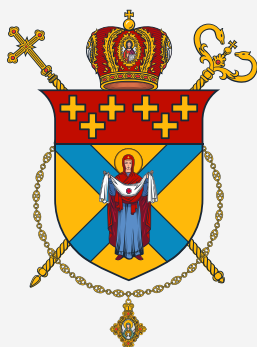
ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 79

ВЕРЕСЕНЬ • SEPTEMBER 2026 • Nr. 13 (3185)

MÜNCHEN • B 20409

ВІСНИК

АПОСТОЛЬСЬКОГО ЕКЗАРХАТУ
ДЛЯ УКРАЇНЦІВ ВІЗАНТІЙСЬКОГО ОБРЯДУ
У НІМЕЧЧИНІ ТА СКАНДИНАВІЇ

ВЕРЕСЕНЬ 2026

Слава Ісусу Христу!

Шановні читачі!

Свіжий випуск «Християнського Голосу» знову об'єднує теми молитви за Україну, висвітлення важливих подій Вселенської та Української Церкви і динамічне життя Апостольського екзархату. У цьому номері читайте про біль окупованих Олешок і місію кардинала Дзуппі щодо українських полонених, візит Папи Лева XIV до Франції та участь Апостольського екзархату у європейських форумах та зустрічах у Римі. Життя церковної спільноти в Німеччині та Скандинавії – поміж іншим – представлено прощеною в Альтеттінгу, Днем катехита у Мюнхені, оновленням Економічної ради та парафіяльними новинами з Дюссельдорфа й Ютландії.

Окрасою випуску стали ґрунтовні авторські матеріали д-ра Марії Качмар про історію українського церковного співу та психологині Марії Тракало про духовно-психологічний шлях сім'ї в еміграції.

Приємного читання!

Микола Витівський

Головний редактор

ЗМІСТ

ОФІЦІЙНО

«Христос посеред нас». Звершення Святих Таїнств та інших літургійних священнодійств: містагогічно-пастирські настанови.....	ДОКУМЕНТ 3
Звернення ВРЦіРО щодо гуманітарної катастрофи у м. Олешки на Херсонщині	ЗВЕРНЕННЯ 9

НОВИНИ АПОСТОЛЬСЬКОГО ЕКЗАРХАТУ

Вересень у житті парафій екзархату.....	ФОТОХРОНІКА 10
«Ми вистіймо, бо ми не самі»: загальноекзархальна проща українців до Альтеттінга	12
Владика Богдан призначив новий склад Ради з економічних справ Апостольського екзархату	15
Понад 50 катехитів екзархату отримали канонічну місію на катехитичне служіння	17
Архипастирські відвідини та освячення іконостасу в Дюссельдорфі.....	20
Дорога проти вітру: каякова подорож молоді Ютландії та молитва за Україну	23

НОВИНИ УГКЦ І СВІТУ

Візит Папи Лева XIV до Франції та молитовна присутність УГКЦ.....	25
Економіка має служити миру, а не війні: владика Богдан Дзюрах під час зустрічі Комісії ССЄЕ із соціального душпастирства у Римі	26
У Римі відбувся форум душпастирства молоді УГКЦ у Європі	28

«ХРОНІКИ ПЕРІОДУ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ»

Глава УГКЦ у 241-й тиждень війни: ситуація в Олешках нагадує Голодомор 32–33 років.....	31
Гуманітарна місія Ватикану: кардинал Дзуппі відвідав у Росії українських військовополонених	32
У Софійському соборі відбувся 15-й випуск військових капеланів	33

ДУХОВНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК: ДУМКИ

Еміграція: духовно-психологічна дорога сім'ї (Марія Тракало)	35
Errores communis церковного співу Київської Церкви (Марія Качмар).....	39

«ХРИСТОС ПОСЕРЕД НАС». ЗВЕРШЕННЯ СВЯТИХ ТАЇНСТВ ТА ІНШИХ ЛІТУРГІЙНИХ СВЯЩЕНОДІЙСТВ: МІСТАГОГІЙНО-ПАСТИРСЬКІ НАСТАНОВИ

ДОКУМЕНТ

1 вересня 2026 року Отець і Глава УГКЦ Блаженніший Святослав своїм Декретом проголосив документ «Христос посеред нас». Звершення Святих Таїнств та інших літургійних священнодійств: містагогійно-пастирські настанови», повідомляє [Департамент інформації УГКЦ](#). Ці настанови, підготовлені Богословським відділом Патріаршої курії УГКЦ, покликані допомогти вірним і духовенству відкрити глибинний сакраментальний зміст візантійсько-української літургійної спадщини.

У [Декреті](#) проголошення документа Блаженніший Святослав зазначає:

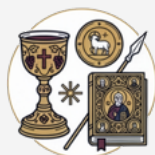
// Нехай ці Настанови допоможуть усім, хто служить у Божій Церкві, ще глибше пізнати невичерпне багатство літургійних священнодійств, які ми звершуємо, і, зберігаючи вірність отриманому Переданню, вести Божий народ до живої зустрічі з Христом, який у Святому Дусі освячує, преображає і єднає свою Церкву.

Нижче подаємо вибрані уривки [тексту документа](#) з короткими підсумками основних думок кожного із розділів.

Святі Таїнства є живими і дієвими знаками зустрічі людини з Богом, а церковне священнослужіння є не застиглою формальністю чи суто людською традицією, а реальним досвідом спасіння силою Святого Духа. Тому важливо зберегти літургійну дисципліну, а самочинні зміни у відправі обрядів перешкоджають глибокому сприйняттю пасхальної таїни.

Літургійні символи східного обряду є онтологічними: вони не лише позначають, а й реально передають Божу присутність. Містагорія є постійним введенням людини в глибину Таїнств, яке допомагає крізь видимі священнодії відкривати невидиму Божу благодать.

ВСТУП

1. Бог не залишається далеким і недосяжним – навпаки, у своїх ділах і словах Він об'являє та здійснює задум спасіння, прагнучи привести людину до спільності з Ним. Це спасіння звершується не в абстрактній і відстороненій від життя духовності, а в конкретній реальності Церкви, передусім у її богослужінні, де проголошене Слово і звершувана дія стають «знаками благодаті». Установлені Христом Святі Таїнства є діями, які через відчутні знаки втілюють досвід таїни спасіння і тим самим уможливають нашу участь у Божественному житті. [...]

3. На жаль, треба визнати, що Святі Таїнства й інші літургійні священнодійства не завжди здійснюються з повною вірністю апостольській Традиції та приписам церковного уставу [...]. Такі самочинні зміни часто свідчать про недостатнє розуміння самої природи символічної дії, яка є невід'ємною частиною Таїнства і літургійного священнодійства. Вони можуть віддаляти від апостольського Передання та затьмарювати благодатну дію Святого Духа. [...]

6. Ці містагорійно-пастирські настанови [...] адресовані всім вірним УГКЦ, а особливо священнослужителям, які звершують Святі Таїнства та інші літургійні священнодійства. Їхньою метою є не запровадження нових приписів і не ускладнення чинної літургійної дисципліни, а пригадування богословських засад, духовного змісту та містагорійного виміру візантійської сакраментальної традиції. [...]

МІСТАГОРІЯ ТАЇНСТВ

7. Для християнського Сходу і Заходу фундаментальне значення має принцип «закон молитви – закон віри» (лат. *lex orandi, lex credendi*), який виражає нерозривний зв'язок між літургійною молитвою та вірою Церкви. [...] Істина віри зберігається і передається не тільки через богословські трактати, а насамперед через живий досвід Церкви, що молиться. [...]

8. Літургія Церкви не розділяє слово й дію на окремі, не пов'язані між собою елементи, а органічно об'єднує їх у єдиному сакраментальному акті. [...] Символ є не тільки зовнішнім знаком, що вказує на щось відсутнє, а й реальним засобом передавання Божественної присутності. [...] Води Хрещення не просто нагадують про очищення – вони реально очищають; євхаристійні хліб і вино не просто символізують Тіло і Кров Христа – вони реально ними стають.

9. Візантійське богослов'я особливо наголошує на містагорійному вимірі Таїнств. Містагорія – це більше, ніж навчання про Таїнства як зовнішні обряди чи теоретичне пояснення їхнього значення; це поступове посвячення в їхню глибину, процес, який триває впродовж усього життя людини. [...]

*Документ наголошує,
що Церква є видимим
образом Пресвятої Трійці
у світі.*

*Усі літургійні
священнодійства є
не інституційними
процедурами, а
природним виявом
містичного життя Тіла
Христового, де кожна
людина знаходить
особисту зустріч із
Творцем.*

*Таїнства не просто
символізують невидиме,
а змінюють людину,
залучаючи її до
пасхальної таїни –
страждань, смерті та
воскресіння Спасителя.*

*Божа благодать
перетворює вірних на
«царське священство»
і дарує реальний
передсмак Царства
Божого.*

ЦЕРКВА ЯК ПЕРВИННЕ ТАЇНСТВО

12. Святоотцівське Передання підкреслює фундаментальну істину: сама Церква є Таїнством – «образом Пресвятої Трійці», великим Таїнством присутності Христової у світі. [...] З пробитого боку нового Адама – Христа, з якого витекли кров і вода, народжується Церква. [...] З рани на боці розп'ятого Господа витекли кров і вода – символи тих Таїнств, якими живиться Церква [...].

13. Катехизм УГКЦ «Христос – наша Пасха» навчає: «Христос продовжує навчати, зціляти, прощати, животворити в Церкві, і тому Церква – це Таїнство Його присутності, місце зустрічі Бога і людини». Це здійснюється через Святі Таїнства, у яких таїнственна природа Церкви як Тіла Христового стає присутньою і дієвою. [...] Усі Таїнства й інші літургійні священнодійства є проявами цього органічного життя, а не зовнішніми обрядами, які можна було б звершувати механічно або формально.

14. [...] Церква є не просто зовнішньою організацією людей, об'єднаних спільними релігійними переконаннями або обрядами, а живою реальністю, що відображає внутрішнє життя самого Бога. Як у Трійці три Особи перебувають у досконалій єдності любові, не злившись в одну особу і не розпавшись на трьох окремих богів, так і Церква покликана бути місцем такої ж єдності між людьми і Богом, – єдності в розмаїтті, де кожна людина зберігає свою унікальність, але живе в досконалій любові з іншими.

ТАЇНСТВА ЯК УЧАСТЬ У НОВОМУ ЖИТТІ В ХРИСТІ

15. Виходячи з розуміння Церкви як містичного Тіла Христа, візантійське богослов'я наголошує, що Таїнства є не лише символами або знаками невидимих реальностей, а й самою участю в новому житті. Через Таїнства Христос діє у своїй Церкві силою Святого Духа і преображає життя вірних у сопричастя з Богом. [...] Таїнства формують Тіло Христове й роблять вірних «царським священством» [...].

16. Найглибшою характеристикою візантійського розуміння Таїнств є їхній пасхальний вимір. У Таїнствах Церква не просто згадує чи святкує Пасху Христа як минулу подію – вона щоразу переживає її як живу, присутню реальність. [...] Пасха Христа – Його страждання, смерть, воскресіння і вознесення – є центральною подією християнської історії та водночас постійно присутньою реальністю, яка актуалізується в кожному таїнственому дійстві.

19. Ця онтологічна перспектива означає, що Таїнства не просто впливають на людину зовні, а змінюють саму її природу, провадячи до обожествлення – участі в житті Бога. [...] Кожне Таїнство стає завдатком обожествлення, яке досягне своєї повноти в есхатологічному Царстві, вже тепер даючись як перші плоди преображеного творіння.

Святі Таїнства найяскравіше виражають природу життя Церкви. З іншого боку, східна традиція розглядає все життя Церкви як суцільне Таїнство. Будь-яка матеріальна річ і щоденна дія можуть стати місцем зустрічі з Творцем, якщо здійснюються в єдності з Христом та з подякою Богові.

Прийняття Таїнств вимагає синергії – добровільної співпраці людської волі з Божественною благодаттю, адже благодать не діє магічно чи примусово. Божий дар вимагає від людини щирої відповіді віри та духовного налаштування, щоб принести реальні плоди у щоденному житті.

ГЛОБАЛЬНЕ РОЗУМІННЯ ТАЇНСТВЕННОСТІ

21. Онтологічне розуміння Таїнств природно веде до їх всеохопного тлумачення у східній традиції. Число «сім» не сприймається як сувора межа або математична формула, адже все життя Церкви є Таїнством. Хрещення, Миропомазання, Євхаристія, Покаяння, Подружжя, Священство і Єлеопомазання є основними не тому, що інші літургійні священнодійства менш важливі або менш «таїнственні», а тому, що вони є найяскравішими виявами таїнственої природи всього церковного життя. [...]

23. Навіть найпростіші щоденні дії можуть ставати місцем зустрічі людини з Богом і продовженням літургійного життя Церкви, коли звершуються в єдності з Христом, у дусі молитви, благодарення і любові. Усе може стати таїнственным, якщо здійснюється з постійною пам'яттю про Бога і сповнюється благодаренням. [...] Не існує «мирських» сфер життя, які були б принципово відокремлені від священного, – усе може і має бути освячене, усе може стати місцем богоявлення. [...]

ВАЖЛИВІСТЬ СИНЕРГІЙНОЇ СПІВДІЇ ЛЮДИНИ І БЛАГОДАТІ

25. Одним із найхарактерніших аспектів візантійського богослов'я Таїнств є підкреслення необхідності синергії – співпраці людини і Бога, тобто людської волі з Божественною благодаттю. Таїнства не діють магічно, незалежно від стану того, хто їх приймає. Вони не є автоматичними механізмами спасіння, які гарантують позитивний результат без огляду на духовне налаштування людини. Божественна благодать завжди поважає людську свободу і ніколи не діє проти волі людини.

27. [...] Цей принцип закликає до належної катехитичної підготовки до прийняття Таїнств, особливо Хрещення дорослих, Причастя та Подружжя, коли людина має усвідомлено відкрити своє серце для Божественної дії, розуміючи, що Таїнства є не магічними актами, а початком нового життя в Христі, яке потребує постійної співпраці з благодаттю. Регулярна Сповідь стає особливим простором синергії: людина усвідомлює свої гріхи й кається, Бог через священника дарує прощення, а каяник приймає твердий намір виправлення. Так духовне життя стає постійним процесом очищення та зростання [...].

28. [...] Благодать дійсно завжди залишається незаслуженим даром Божої милості, який не можна «заробити» жодними духовними вправами чи моральними досягненнями [...]. Цей дар вимагає від людини активної відповіді – не як умови для його отримання, а як умови для його повноцінного прийняття та плодоношення в житті. [...] Справжня співдія полягає в тому, що людина вільно і смиренно відкриває себе для дії благодаті, дозволяючи їй преобразити все своє життя [...].

*У таїнственній дії
священнослужитель
виступає не
самостійним автором
чи функціонером, а
живою й прозорою
іконою Христа-
Первосвященника.
Упокорюючи власне
«я», душпастир дозволяє
Богові бути справжнім
Звершителем Таїнства.*

*Літургія за своєю суттю
є «спільним ділом»
і молитвою всього
Тіла Христового, а не
приватною справою
священника. Соборність
Церкви вимагає
свідомої та активної
участі всієї спільноти –
духовенства, читців,
співаків і мирян, де
кожен робить свій
молитовний внесок у
прославу Бога.*

СВЯЩЕННИК ЯК ІКОНІЧНА ПРИСУТНІСТЬ ХРИСТА

30. Візантійське богослов'я священства розробило глибоку й своєрідну концепцію іконічної присутності. Священник не замінює Христа в буквальному сенсі і, звичайно, не стає Ним субстанційно, але в конкретний момент таїнственої дії являє Його як прозору і живу ікону. [...] Священник реально представляє Христа в таїнственній дії, не перестаючи бути обмеженою і гріховною людиною.

31. Ця іконічна присутність вимагає від священника особливої духовної прозорості та самозречення. Його першочергова роль полягає в тому, щоб «уступити місце» Христу, дозволити Йому повністю діяти через себе як через інструмент. Що менше священник привертає увагу до своєї особистості, своїх талантів або духовних досягнень, то яскравіше через нього сяє присутність Христа. [...]

34. [...] Священник є лише служителем і видимим виконавцем дії Христа: він не звершує Таїнства власною силою чи особистою святістю, а є знаряддям Божої благодаті. [...] Священник «лише позичає свій язик і простягає руку», тоді як справжнім звершителем Таїнства є сам Христос.

РОЛЬ БОЖОГО ЛЮДУ

36. Слово «літургія» буквально означає «народну працю» або «спільне діло». Візантійське розуміння літургійного служіння підкреслює значення служіння священника та активної участі всієї церковної спільноти. Літургія є не приватною молитвою священника, а дією всього Тіла Христового: «Бо де двоє чи трое зібрані в Моє ім'я, там Я серед них» (Мт. 18, 20). Священник звершує літургійне священнодійство не для себе й не для кількох випадкових відвідувачів. Воно передбачає реальну спільноту, яка свідомо і активно бере участь у таїнственній дії. [...]

37. [...] Коли Божий люд співає чи відповідає на молитви священника, це є реальною співучастю в таїнственому літургійному священнодійстві, внеском спільноти в загальне діло прослави Бога й освячення світу. Кожен член Церкви має своє особливе служіння: диякон проголошує екстєні і допомагає при вівтарі, читець проголошує біблійні читання, хор співає літургійні піснеспіви, весь народ активно відповідає «Амінь», «Господи, помилуй», співає «Символ віри» тощо. Ця соборність виявляється і в тому, що літургійні тексти часто використовують множину: «ми приносимо», «ми просимо», «нас причасті». [...]

38. [...] Богослови, катехити, духовні наставники мають особливе покликання до збереження і передавання скарбів літургійного священнодійства. Вони допомагають людям глибше зрозуміти й пережити те, що відбувається у Таїнствах, готують їх до свідомої та плідної участі в таїнственому житті. Батьки-християни покликані бути першими катехитами своїх дітей, передавати їм не тільки зовнішнє знання про віру, а живий досвід спілкування з Богом. Домашня церква повинна бути продовженням храмового богослужіння, місцем, де діти вперше переживають присутність Бога і вчать молитися. Літургійне життя не закінчується виходом з храму – воно продовжується в щоденному житті, де кожна дія може стати формою служіння Богові й ближнім.

*Церква є не
володаркою, а
служителькою
і хранителькою
сакраментального
скарбу, отриманого
від Христа через
апостолів. Дотримання
літургійних текстів,
жестів і канонічної
дисципліни захищає
обрядову спадщину
від самовільних
модифікацій та
чужорідних впливів.*

*Автентичність і
чинність Святих
Таїнств ґрунтується
на дії Святого Духа та
відданості церковному
Переданню, а не на
суб'єктивних почуттях
чи особистій святості
служителя. Вірність
літургійній традиції
відкриває вірним шлях
до єднання з Богом.*

ЦЕРКВА – ХРАНИТЕЛЬКА ТАЇНСТВ

41. [...] Церква є служителькою Таїнств, але не володаркою їх. Звершуючи Таїнства, вона отримує їхню благодать і, зберігаючи їх, сама ними зберігається.

42. Єдність слова і знаку в Таїнствах не є випадковою. Вона відображає саму природу Божого Об'явлення, в якому Слово стає тілом і діє через матеріальні знаки. [...]

43. Для дійсності всіх Таїнств завжди вимагалось дотримання як священних дій, так і слів. Це передбачає докладне виконання всіх богослужбових текстів і рубрик [...]. Усі слова й жести в літургійних священнодіях відточені поколіннями святих і богословів та пройшли перевірку століттями церковного досвіду. Самочинні зміни ризикують затерти цю мудрість. [...] Збереження літургійної традиції є не питанням звичаю, а фундаментальним принципом вірності апостольському Переданню. Це не консерватизм заради самої традиції, а глибоке усвідомлення того, що зміна літургійного жесту і тексту може призвести до зміни розуміння самого Таїнства та літургійного священнодія.

49. На жаль, у сфері звершення Святих Таїнств в УГКЦ також спостерігаються чужорідні впливи, які, хоча й можуть бути цінними в межах іншої обрядової традиції, порушують органічність візантійсько-української літургійної спадщини. [...] Ця ситуація потребує перегляду «в сенсі повернення до прадавніх традицій». Це не означає археологічного відтворення давніх форм, а передбачає відновлення автентичного духу та внутрішньої логіки візантійської традиції, очищення її від накопичених за століття чужорідних нашарувань та відкриття нових можливостей для органічного розвитку в сучасних умовах.

ПІДСУМОК

50. Східнохристиянське розуміння дійсності Святих Таїнств розкриває глибоку і цілісну візію церковного життя, у центрі якої перебуває жива присутність воскреслого Христа, що перевершує людську релігійність та обрядовість. Таїнства – це реальні зустрічі з Богом, що преображають людину і ведуть її до обожнення, виходячи за межі символів і благочестивих звичаїв. [...]

51. [...] У літургійній традиції ми знаходимо не просто богословську систему, але досвід Церкви, яка протягом віків зберігає і передає скарб апостольської віри, допомагаючи кожному новому поколінню християн відкрити для себе невичерпні багатства життя в Христі через Таїнства та інші літургійні священнодіяння Його Церкви, ставати учасниками тієї ж самої Божественної реальності, яку переживали апостоли, мученики, ісповідники, преподобні, Святі Отці та всі покоління вірних, що передували нам у вірі, і таким чином забезпечуючи безперервність церковного досвіду та його передавання майбутнім поколінням.

ЗВЕРНЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ РАДИ ЦЕРКОВ І РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ГУМАНІТАРНОЇ КАТАСТРОФИ У М. ОЛЕШКИ НА ХЕРСОНЩИНІ

ЗВЕРНЕННЯ

Текст: vrciro.ua

Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО), яка об'єднує різні релігійні спільноти, а саме православних, римо- і греко-католиків, протестантів, мусульман та іудеїв, звертається з приводу гуманітарної катастрофи в місті Олешки Херсонської області.

Місто Олешки, розташоване на тимчасово окупованій російськими військами території України, перебуває в гуманітарній блокаді і знаходиться на грані гуманітарної катастрофи. Востаннє поставки продовольства на цю територію були наприкінці травня 2026 року, тому мешканці голодують, а покинути місто їм перешкоджають російські війська.

Виходячи з різних даних в місті Олешки і районі навколо можуть залишатися понад 6 тисяч осіб, серед них близько 200 дітей, які фактично перебувають в «сірій зоні» поруч з лінією фронту. Це цивільні, які щодня перебувають під загрозою обстрілів і атак дронів, залишаються без продуктів харчування, питної води, медикаментів та іншої необхідної допомоги. Критична інфраструктура в місті фактично зруйнована, а електро- та газопостачання відсутні. Нагадаємо також, що у 2023 році це місто було затоплене внаслідок підриву російськими військами греблі Каховської гідроелектростанції.

Українська сторона постійно інформує про критичну ситуацію в Олешках різні міжнародні організації із закликом надати відповідну допомогу людям, щоб уникнути масових смертей. Українська влада та міжнародні організації намагаються домовитися про евакуацію мешканців міста, але російська сторона використовує гуманітарну катастрофу для поширення пропаганди, яка є відвертою маніпуляцією та неправдою. Росія неодноразово проігнорувала Міжнародне гуманітарне право, наражаючи на страждання і голод мешканців міста Олешки.

У зв'язку із зазначеним ВРЦіРО:

- Звертається до Папи Римського Лева XIV, до Всесвітньої Ради Церков, до Всесвітнього Євангельського Альянсу, інших релігійних лідерів, до представників різних конфесій та правозахисних неурядових організацій із закликом піднести свій голос і використати всі можливості для врятування від голодної смерті мешканців міста Олешки на Херсонщині.
- Закликає держави-члени ООН та Міжнародний Комітет Червоного Хреста вжити необхідних заходів задля проведення гуманітарної місії щодо евакуації мешканців міста Олешки на підконтрольну територію України.

Дякуємо людям доброї волі різних країн, релігійним діячам, правозахисникам, журналістам і моральним авторитетам та добросердечним політикам за підтримку українського народу, молитви за припинення російської збройної агресії і настання справедливого сталого миру для України та Європи.

Київ, 19 вересня 2026 року

ВЕРЕСЕНЬ У ЖИТТІ ПАРАФІЙ ЕКЗАРХАТУ

ФОТОХРОНІКА

Українська громада взяла участь в освяченні нового храму в Ісландії

Архипастирські відвідини у Білефельді

Новий душпастир у Падерборні

Українська молодь Гамбурга на Northwind Festival 2026

Річниця душпастирства у м. Орхус у Данії

Новий душпастирський осередок і новий священник у Норвегії

Проща українців у Швеції до мощей святої Бригіди

Українська громада на Fatimatag в Ашаффенбурзі

Початок навчального року в Українській суботній школі у Фрайбурзі

Перша Сповідь та Урочисте Причастя в Оснабрюку

Українська громада Мюнхена взяла участь у «Літургії народів»

«МИ ВИСТОЇМО, БО МИ НЕ САМІ»: ЗАГАЛЬНОЕКЗАРХАЛЬНА ПРОЩА УКРАЇНЦІВ ДО АЛЬТЕТТІНГА

26 вересня 2026 року в найбільшому Марійському паломницькому центрі Німеччини – баварському містечку Альтеттінг – відбулася щорічна проща українців, яку очолив Апостольський екзарх владика Богдан Дзюрах. У часі війни ця спільна молитва біля чудотворного образу Чорної Мадонни стала для паломників джерелом духовної розради, віднови сили та глибокої солідарності з рідним народом, зазначає [пресслужба Апостольського екзархату](#).

МОЛИТОВНЕ ЄДНАННЯ В СЕРЦІ БАВАРІЇ

Альтеттінг – це один із найважливіших і найдавніших паломницьких центрів Німеччини, відомий своєю Каплицею ласк (Gnadenskapelle) з фігурою Чорної Мадонни. Протягом століть сюди прибувають паломники з усього світу, а для українців Німеччини традиційні прощі до цієї святині стали місцем, де вони довіряють Матері Божій свої родини, захисників України та майбутнє Батьківщини.

Цьогорічна проща, яка відбулася 26 вересня 2026 року, зібрала численних вірян з різних куточків Апостольського екзархату. Центральною подією паломництва стала Архиєрейська Божественна Літургія, яку очолив владика Богдан Дзюрах у співслужінні з духовенством екзархату. Молитовний день збігся із церковним вшануванням пам'яті переставлення святого апостола і євангелиста Івана Богослова, улюбленого учня Христового.

Після Літургії паломники разом із владикою Богданом помолилися молебень до Богородиці перед Каплицею ласк та приступили в молитві до чудотворної фігури Діви Марії, що знаходиться у цій каплиці. Українці звернулися до Богоматері із подякою та просьбами про мир в Україні, про захист і мужність для її захисників, розраду для всіх страждаючих та силу для народу.

Наприкінці богослужіння прочани під проводом адміністратора катедрального храму Покрову Пресвятої Богородиці міста Мюнхен спільно помолилися Хресну дорогу.

СЛОВО ВЛАДИКИ БОГДАНА ТА ЗАКЛИК ДО СОЛІДАРНОСТІ

Під час Архиєрейської Божественної Літургії владика Богдан Дзюрах виголосив проповідь про силу духа, вірність під хрестом і солідарність у часі випробувань. Розпочинаючи слово, єпископ привітав прочан як «одну Божу християнську українську родину під покровом Богородиці» та наголосив, що в Альтеттінгу українці почуваються вдома – під оком Небесної Матері та в домі Небесного Отця.

Разом із вірними єпископ роздумував над тим, хто стояв під хрестом Ісуса: Пречиста Матір Марія, Марія Клеопова, Марія Магдалина та апостол Іван Богослов. Аналізуючи корінь слова «стояти», владика пояснив, що воно виражає внутрішню моральну стійкість – здатність протистояти злу та вистояти у випробуваннях і стражданнях. Торкаючись сучасної трагедії України, він порівняв її зі «Страсною П'ятницею, яка розтягнулася на довгі роки», запевнивши, що наш народ не є самотнім, адже поруч стоїть Богородиця як запорака перемоги, а також мільйони людей у світі, які виявляють молитовну солідарність.

Насамкінець владика Богдан звернувся до вірних із конкретним пастирським закликом: з огляду на наближення зимового періоду обрати бодай одну людину чи родину – особливо родину одного із захисників чи захисниць України – і «стати під її хрестом» власною молитвою та ділами милосердя. Підсумовуючи, архиєрей закликав просити у Бога духовної міці, щоб у часі важких випробувань стояти непохитно:

// Якщо ми вистоїмо, то тоді і Україна вистоїть. Я впевнений, що так буде, бо ми є тут. І не самі. Поруч з нами Богородиця і всі святі.

ВЛАДИКА БОГДАН ПРИЗНАЧИВ НОВИЙ СКЛАД РАДИ З ЕКОНОМІЧНИХ СПРАВ АПОСТОЛЬСЬКОГО ЕКЗАРХАТУ

За повідомленням [пресслужби Апостольського екзархату](#), 19 вересня у Мюнхені владика Богдан Дзюрах проголосив декрет про призначення нового складу Ради з економічних справ Апостольського екзархату в Німеччині та Скандинавії. Після складання присяги члени дорадчого органу провели першу робочу зустріч, присвячену питанням прозорого адміністрування церковними добрими.

КАНОНІЧНІ ЗАСАДИ ТА ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ ОНОВЛЕНОЇ РАДИ

19 вересня 2026 року в Мюнхені було проголошено декрет про призначення нового складу Ради з економічних справ Апостольського екзархату для українців візантійського обряду в Німеччині та Скандинавії. Відповідно до норм Кодексу канонів Східних Церков (кан. 263) та Партикулярного права УГКЦ (кан. 32), ця Рада є дорадчим органом, який надає допомогу правлячому єпископу в раціональному та відповідальному управлінні церковним майном і фінансами. Головне завдання такого адміністрування – забезпечення належної матеріальної бази для здійснення Церквою її євангелізаційного та гуманітарного служіння. Очолює Економічну раду особисто Апостольський екзарх.

Робочий день розпочався зі спільної Божественної Літургії, після якої члени Ради урочисто склали присягу, обіцяючи виконувати свої обов'язки сумлінно, прозоро та на славу Богу. На подальшому засіданні під проводом єпископа було порушено й розглянуто цілу низку практичних питань, спрямованих на впорядкування економічної діяльності та фінансової звітності як на рівні всього екзархату, так і в окремих парафіях.

СПІВПРАЦЯ З МИРЯНАМИ ТА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ

Характеризуючи початок каденції новопризначеного складу Ради, владика Богдан Дзюрах відзначив, що це рішення є свідченням поступового розвитку церковних структур екзархату та залучення фахових вірних мирян до місії Церкви згідно з їхнім покликанням і дарованими Богом талантами.

Насамкінець Апостольський екзарх склав подяку всім членам Ради за їхню згоду присвячувати свій час і професійний досвід для розбудови душпастирського життя УГКЦ у Німеччині та країнах Скандинавії, а також для допомоги українському народові у його боротьбі за свободу, гідність та незалежність.

ПОНАД 50 КАТЕХИТІВ ЕКЗАРХАТУ ОТРИМАЛИ КАНОНІЧНУ МІСІЮ НА КАТЕХИТИЧНЕ СЛУЖІННЯ

25–27 вересня 2026 року при кафедральному храмі Покрову Пресвятої Богородиці в Мюнхені відбулася загальноєкзархальна формаційна зустріч катехитів, яка об'єднала понад 50 учасників із різних парафій Німеччини та Скандинавії, повідомляє [пресслужба Апостольського екзархату](#). Три дні молитви, навчання й відкритого діалогу з владикою Богданом Дзюрахом завершилися урочистим врученням канонічних місій на катехитичне служіння. Організацію заходу перейняла Біблійно-катехитична комісія екзархату на чолі з її головою, о. Андрієм Витівським.

ТРИ ДНІ МОЛИТВИ, НАВЧАННЯ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ ПОКЛИКАННЯ

Зустріч розпочалася зі знайомства учасників і спільної молитви. Особливим духовним моментом стало вечірне чужання перед іконою блаженної Йосафати Гордашевської, покровительки катехитів, яке провели о. Маркіян-Ілля Микитчин та бр. Дмитро Витівський. Окрім того, у наступні дні катехити мали нагоду спільно помолитися панахиду на могилі владика Платона Корниляка – першого Апостольського екзарха для українців у Німеччині, а також взяти участь у Архиєрейській Літургії із владикою Богданом Дзюрахом, де їм було вручено канонічні місії.

Упродовж навчальної програми з учасниками працювала команда запрошених доповідачів – Ірина Гірняк, Назар Дуда та с. Миколая Степась. Разом із викладачами катехити роздумували над особистим покликанням, опановували дидактичні матеріали для різних вікових груп, обговорювали методику проведення занять та практичні кроки для заснування і розвитку парафіяльних катехитичних шкіл.

Учасники також звернули увагу на прийдешній ювілейний рік, котрий відзначатиме 120 років душпастирської присутності УГКЦ у Німеччині, 100 років від приїзду блаженного Петра Вергуна до Німеччини та 60 років від його смерті. Біблійно-катехитична комісія підготувала матеріали на цю тему, які можна буде використовувати в катехизації та проповідях.

Формаційна зустріч стала для катехитів Апостольського екзархату нагодою не лише вдосконалити практичні навички, а й передусім усвідомити спільну місію – допомагати дітям, молоді та дорослим зростати у вірі та відкривати живу присутність Христа.

ВІДКРИТИЙ ДІАЛОГ ІЗ ВЛАДИКОЮ БОГДАНОМ

Центральною подією другого дня стала відкрита розмова катехитів із Апостольським екзархом владикою Богданом Дзюрахом. Під час зустрічі учасники мали змогу поставити єпископу запитання, розповісти про реалії та труднощі душпастирського служіння у своїх громадах, а також висловити пропозиції щодо розвитку катехитичного шкільництва в діаспорі.

У часі діалогу окремо наголошувалося, що сучасна катехизація в українських громадах Німеччини та Скандинавії не повинна обмежуватися лише підготовкою дітей до Першої Сповіді та Урочистого Святого Причастя чи сухим передаванням знань. За словами ієрарха та організаторів, катехитичне служіння – це насамперед живий супровід людини на її шляху до Бога, який охоплює всі вікові категорії та допомагає будувати свідому християнську спільноту.

АРХИЄРЕЙСЬКА ЛІТУРГІЯ ТА ВРУЧЕННЯ КАНОНІЧНИХ МІСІЙ

Кульмінацією формаційного вікенду стала недільна Божественна Літургія, яку очолив владика Богдан Дзюрах у співслужінні з екзархальним духовенством. Звертаючись до катехитів із проповіддю, єпископ склав їм глибоку вдячність за ревну працю й жертвність у Церкві, закликавши бути сміливими свідками Євангелія:

// Дозвольте Ісусові проповідувати через вас, торкатися людських сердець і дарувати світло Свого слова кожній дитині, молодій людині чи дорослому, які шукають дорогу до Бога.

Наприкінці богослужіння відбувся урочистий чин вручення канонічних місій: понад 50 катехитів отримали з рук Апостольського екзарха благословення та офіційне уповноваження на катехитичне служіння в парафіях екзархату на новий навчальний рік. Окрім того, випускникам Українського католицького університету, які успішно завершили спеціалізовану підготовку, було урочисто вручено відповідні дипломи.

АРХИПАСТИРСЬКІ ВІДВІДИНИ ТА ОСВЯЧЕННЯ ІКОНОСТАСУ В ДЮССЕЛЬДОРФІ

6 вересня 2026 року Апостольський екзарх владика Богдан Дзюрах відвідав українську громаду м. Дюссельдорф та очолив Чин освячення нещодавно встановленого іконостасу, повідомляє [пресслужба Апостольського екзархату](#).

АРХИЄРЕЙСЬКА ЛІТУРГІЯ ТА ОСВЯЧЕННЯ ІКОНОСТАСУ

У неділю, 6 вересня 2026 року, Апостольський екзарх для українців візантійського обряду в Німеччині та Скандинавії владика Богдан Дзюрах звершив Чин освячення іконостасу в Українській Греко-Католицькій громаді Дюссельдорфа. Звертаючись до вірян, архиєрей назвав цю подію знаком Божої надії для українців, які живуть на німецькій землі. Владика зауважив, що востаннє подібне освячення стаціонарних іконостасів в українських парафіях Німеччини відбувалося ще у повоєнні роки – зокрема в Новому Ульмі, Гамбурзі, Крефельді, Білефельді та Мюнхені, коли зранені війною українці відбудовували своє церковне життя в еміграції.

Єпископ провів паралель між тодішніми та сучасними випробуваннями і розбудовою Церкви:

// Сьогодні знову та незакінчена війна проти нашого народу продовжується. Але ми тут, будучи у вільній, гостинній німецькій землі, хочемо розбудовувати наше національне і церковне буття з вірою. [...] В той час, коли ворог руйнує храми, не дивлячись на конфесію і навіть на релігію, тут ми будуємо. Будуємо церкви, відбудовуємо іконостаси, але найголовніше – будуємо храми людських душ.

Розкриваючи духовний зміст іконостасу, владика Богдан підкреслив, що відкриті Царські врата запрошують кожного до єдності з Богом, до трапези Його Слова та Євхаристії. Архиєрей звернув увагу на особливість візантійської іконографії, в якій святі особи на іконах не мають тіней: ікона представляє не людину з її світлими й темними сторонами, а людину освячену й перемінену Божим світлом. Завершуючи проповідь, архиєрей вказав на перемогу світла Христового, яке «світить у темряві, і темрява Його не поїняла».

Наприкінці богослужіння владика Богдан висловив подяку адміністраторові парафії декану о. Миколі Павлику, присутнім отцям та дияконам, а також парафіяльній раді, жертводавцям, іконописцям і майстрам. Окрему вдячність було складено Кельнській архієпархії Римо-Католицької Церкви та місцевій римо-католицькій громаді за надану українцям можливість молитися у власній візантійській традиції.

МИСТЕЦЬКІ ОСОБЛИВОСТІ, ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ

Новий стаціонарний іконостас став результатом спільних зусиль мирян парафії та її адміністратора декана о. Миколи Павлика. Художній бік проекту та його безпосередню реалізацію перейняв Василь Копильців, чий задум втілили у дереві українські майстри із міста Коломиї.

Створення та шлях іконостасу охопили кілька відповідальних етапів: спочатку в Коломиї відбувалися різьблення й виготовлення дерев'яного каркасу, після чого всі елементи було перевезено з України до Дюссельдорфа. Відтак протягом кількох днів парафіяни разом із автором проекту Василем Копильцевим збирали рами та монтували іконостас безпосередньо в інтер'єрі храму.

Іконостас має форму, що символічно нагадує Гріб Господній у Єрусалимі. За архітектурною концепцією, творці іконостасу намагалися поєднати східну літургійну спадщину, прикарпатські традиції сакрального різьблення з модерною римо-католицькою архітектурою та яскравими вітражами храму Святого Луки у Дюссельдорфі, куди українська парафія Всіх Святих Українського Народу офіційно перейшла для постійних богослужінь.

Цей витвір сакрального мистецтва став не лише естетичною окрасою нової домівки громади, а й символом духовного зв'язку українців діаспори з рідною землею, зазначає [адміністрація парафії](#).

ДОРОГА ПРОТИ ВІТРУ: КАЯКОВА ПОДОРОЖ МОЛОДІ ЮТЛАНДІЇ ТА МОЛИТВА ЗА УКРАЇНУ

Українська молодь у Данії разом із душпастирем о. Василем Смицнюком здійснила сплав на каяках річкою Гудено, повідомляє [пресслужба Апостольського екзархату](#). Під час мандрівки учасники об'єдналися у спільній молитві за мир в Україні та захист українських воїнів.

Українська молодь у Данії разом із місцевим душпастирем о. Василем Смицнюком та батьками вирушила у водну мандрівку на каяках річкою Гудено, що протікає мальовничими околицями Рандерса та Орхуса. Долаючи сильний зустрічний вітер, учасники впевнено прямували до своєї мети, здобуваючи важливий духовний досвід: як і у водній мандрівці, життєві випробування та «зустрічний вітер» не повинні зупиняти людину на шляху до Бога та правди.

Прибувши до кінцевого пункту сплаву, паломники об'єдналися у спільній молитві – відслужили Молебень до Пресвятої Богородиці, підносячи благання за мир в Україні та захист для українських військових. Звертаючись до молоді, о. Василь Смицнюк запропонував поглянути на цю подорож як на образ християнського життя, де щоденна праця над собою та долання перешкод разом із Богом дають силу впевнено рухатися вперед.

Завершенням активного дня стали дружні ігри, вечірнє багаття та щирі розмови біля вогню. Цей захід ще раз довів, що парафіяльна спільнота – це простір щирої підтримки, натхнення та світла, яке молоді люди здатні дарувати одне одному.

ВІЗИТ ПАПИ ЛЕВА XIV ДО ФРАНЦІЇ ТА МОЛИТОВНА ПРИСУТНІСТЬ УГКЦ

25–28 вересня 2026 року відбулася V Апостольська подорож Папи Лева XIV до Франції, яка охопила Париж, Марійський санктуарій у Люрді та місто Мец, про що детально розповідала [українська редакція Новин Ватикану](#). Важливою складовою цих днів стала молитва за мир в Україні та активна участь духовенства й вірних Паризької єпархії УГКЦ у Літургії, процесії та особистих зустрічах зі Святішим Отцем.

АПОСТОЛЬСЬКИЙ ВІЗИТ

П'ята Апостольська подорож Папи Лева XIV до Франції проходила під знаком заклику до миру, підтримки мігрантів, захисту людської гідності та віднайдень духовних корінців Європи. У Парижі Святіший Отець зустрівся з біженцями в центрі «Maison Bakhita» та очолив Святу Месу на площі Згоди, яка зібрала понад 700 тисяч вірних.

Кульмінаційним осередком візиту став Люрд – один із найбільших Марійських санктуаріїв світу. На площі перед базилікою Папа звершив Божественну Літургію для 150 тисяч паломників, закликавши християн бути «місіонерами надії», а також відвідав хворих і працівників осередку «Accueil Notre-Dame». Завершальний день у Меці був присвячений міжрелігійному діалогу та молитві за примирення народів.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС У ЛЮРДІ

Українська Греко-Католицька Церква була урочисто представлена серед Східних Католицьких Церков під час головних богослужінь у Люрді, як повідомляє [пресслужба Синоду єпископів УГКЦ](#) з посиланням на [пресслужбу Паризької єпархії](#). Разом із Папою та єпископатою Франції співслужили єпископ Паризької єпархії Святого Володимира Великого владика Ігор Ранця та ректор української душпастирської місії у Люрді о. Михайло Романюк. У молитві також взяли участь сестри Службениці Непорочної Діви Марії та численні віряни української громади.

Українська мова лунала на весь світ під час урочистих молитов: одне з молитовних прохань за Папу Лева XIV українською мовою виголосила вірянку місцевої громади УГКЦ. Під час вечірньої молитовної ходи зі свічками в Люрді молитву «Богородице Діво» також промовляли українською мовою. Окрім того, владика Ігор Ранця мав нагоду особисто представити Святішому Отцеві плани розбудови Центру зцілення ран війни у Люрді, над яким працює Паризька єпархія.

Під час перебування у Франції Папа Лев XIV знову звернувся до світу із закликом молитися за припинення воєн і запеклих конфліктів, окремо згадавши про страждання України, та заохотив усьому католицькому світові присвятити жовтневу молитву на вервиці наміренню миру. На завершення подорожі о. Михайло Романюк був серед офіційно запрошених осіб, які проводили Понтифіка перед його вильотом до Рима.

ЕКОНОМІКА МАЄ СЛУЖИТИ МИРУ, А НЕ ВІЙНІ: ВЛАДИКА БОГДАН ДЗЮРАХ ПІД ЧАС ЗУСТРІЧІ КОМІСІЇ ССЄЕ ІЗ СОЦІАЛЬНОГО ДУШПАСТИРСТВА У РИМІ

22–24 вересня 2026 року в Римі пройшла європейська зустріч, присвячена економічним і соціальним викликам сьогодення, яку очолив голова Комісії Ради Єпископських Конференцій Європи (ССЄЕ) із соціального душпастирства владика Богдан Дзюрах. Представники Церков континенту обговорили питання економічної справедливості, солідарності та пророчого голосу християн у сучасній Європі, повідомляє [пресслужба Апостольського екзархату](#).

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПЕРЕБІГ ЗУСТРІЧІ

Зустріч під назвою «Економіка, соціальна справедливість і солідарність між народами» була організована Секцією із соціальних питань Комісії ССЄЕ із соціального душпастирства. Цей орган діє в межах Ради Єпископських Конференцій Європи та опікується застосуванням соціального вчення Католицької Церкви до актуальних суспільних викликів. Захід об'єднав делегатів єпископських конференцій Європи для спільного пошуку відповідей на проблеми нерівності, міграції, енергетичної безпеки та фрагментації суспільства.

Роботу засідань відкрили голова Комісії ССЄЕ із соціального душпастирства владика Богдан Дзюрах та керівник Секції із соціальних питань владика Янош Секей. Програма поєднала фахові доповіді, аналітичні дискусії та спільні богослужіння. Серед ключових доповідачів зустрічі виступили префект Дикастерії сприяння цілісному людському розвитку с. Алессандра Смеріллі, директор «Caritas Italiana» о. Марко Паньєлло та президент фонду «Centesimus Annus Pro Pontifice» професор Паоло Гаронна.

СЛОВО ВЛАДИКИ БОГДАНА: ВІД ЕКОНОМІКИ МИРУ ДО ПЕРЕМІНИ СЕРЦЯ

У своєму [вступному слові](#) владика Богдан Дзюрах наголосив, що понад усіма соціально-економічними кризами сьогодні постає справа миру. Згадуючи загрози від повномасштабної війни Росії проти України, ієрарх застережно підкреслив: економіка ризикує перетворитися на інструмент служіння військовій машині замість того, щоб служити розвитку людини та суспільства.

«Церква покликана бути не політичним голосом, що нав'язує конкретні економічні рішення, а пророчим голосом, який повертає в центр суспільних дебатів гідність людини, спільне благо, солідарність і справедливість», – зазначив єпископ, закликавши допомогти Європі віднайти горизонт надії.

Окремим духовним акцентом зустрічі стала Божественна Літургія в день пам'яті святого Пію, під час якої владика Богдан виголосив [проповідь](#). Звертаючись до учасників, проповідник підкреслив, що будь-яка християнська відповідь на соціальні виклики починається з внутрішнього навернення:

/// Наш євхаристійний спосіб існування може сприяти переміненню суспільства зсередини через переміну серця, яку здійснює Святий Дух; ми не можемо будувати справедливе суспільство без людей, здатних до правди, прощення, солідарності та самовідданості.

Насамкінець Апостольський екзарх закликав учасників молитися за те, щоб Господь дарував Україні справедливий і тривалий мир, а європейським народам – відвагу будувати майбутнє, де економіка служить кожній людині.

У РИМІ ВІДБУВСЯ ФОРУМ ДУШПАСТИРСТВА МОЛОДІ УГКЦ У ЄВРОПІ

8–10 вересня 2026 року в Римі пройшов Форум душпастирства молоді Української Греко-Католицької Церкви в Європі, який об'єднав понад 50 душпастирів і молодіжних лідерів із різних європейських країн, повідомляє [Патріарша комісія УГКЦ у справах молоді](#). Учасники обговорили виклики адаптації вимушено переміщеної молоді, напрацювали Дорожню карту її пастирського супроводу та мали аудієнцію у Папи Лева XIV. Апостольський екзархат у Німеччині та Скандинавії на форумі представила делегація Молодіжної комісії на чолі з о. Богданом Сабалом та о. Геннадієм Ароновичем.

Фото: Патріарша комісія УГКЦ у справах молоді

ФОРМУВАННЯ ДОРОЖНЬОЇ КАРТИ, СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АУДІЄНЦІЯ У ПАПИ ЛЕВА XIV

Триденний форум, який проходив у Папській українській колегії святого Йосафата в Римі, був організований Патріаршою комісією УГКЦ у справах молоді на чолі з її головою владикою Браєном Байдою та заступником о. Романом Демущем. Подія зібрала понад пів сотні священників, мирян і представників молодіжних структур із 11 країн Європи – зокрема з церковних осередків Італії, Польщі, Німеччини, Скандинавії, Франції, Великої Британії, Австрії, Іспанії, а також душпастирсько-міграційних структур у Португалії, Словаччині та Угорщині.

Учасники форуму шукали відповіді на ключові питання сучасного душпастирства: як супроводжувати українську молодь, яка через війну опинилася далеко від дому, шукає роботу, навчається та будує життя в нових країнах. Важливою частиною робочих засідань стала презентація результатів соціологічного дослідження «Потреби молоді УГКЦ в Європі» (представленого Веронікою Дякович та Данилом Судиним), що дало змогу об'єктивно оцінити очікування та рівень зв'язку молодих українців із Церквою. На основі цих дискусій було розпочато роботу над «Дорожньою картою душпастирства молоді УГКЦ в Європі».

Програма заходу поєднала робочі сесії зі спільною молитвою. Зокрема, у Прокатедральному соборі Святої Софії відбулася Архиерейська Божественна Літургія, яку очолив владика Григорій Комар. Кульмінацією ж форуму стала аудієнція учасників у Ватикані у Папи Лева XIV, а також спеціальне молитовне послання від кардинала Кевіна Фаррелла, префекта Дикастерії у справах мирян, сім'ї та життя.

ГОЛОС МОЛОДІ НІМЕЧЧИНИ ТА СКАНДИНАВІЇ: ДАРУНОК ДЛЯ СВЯТИШОГО ОТЦЯ

Апостольський екзархат для українців візантійського обряду в Німеччині та Скандинавії на форумі у Римі представила делегація Комісії у справах молоді та академічного душпастирства на чолі з о. Богданом Сабалом та о. Геннадієм Ароновичем, повідомляє [пресслужба екзархату](#). Участь у засіданнях стала нагодою представити досвід душпастирського супроводу молоді в громадах екзархату, де після початку повномасштабного вторгнення значно зросла кількість юних українців.

Під час аудієнції з Папою Левом XIV о. Богдан Сабало, голова комісії, з благословення Апостольського екзарха владики Богдана Дзюраха вручив Святішому Отцеві іменний записник – символічний дарунок від української молоді Німеччини та Скандинавії. На першій сторінці записника було залишено молитовне прохання: «З надією в наших серцях ми очікуємо на Ваш приїзд до України».

За словами представників делегації Екзархату, ця подія стала важливою нагодою донести до Папи голос молодих українців, які, перебуваючи в еміграції, прагнуть зберігати свою віру, рідну культуру, мову та нерозривний духовний зв'язок із Батьківщиною.

24.02.2022 – ?

Випуск 100 «Хроніки періоду великої війни»

ГЛАВА УГКЦ У 241-Й ТИЖДЕНЬ ВІЙНИ: СИТУАЦІЯ В ОЛЕШКАХ НАГАДУЄ ГОЛОДОМОР 32–33 РОКІВ

Досвід українського підлітка – це повітряні тривоги, втрата близьких, рідної домівки, вимушений переїзд, переселення, розділені родини, навчання в укриттях. Про це сказав Отець і Глава Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Святослав у своєму традиційному відеозверненні у 241-й тиждень великої, кривавої, святотатської війни Російської Федерації проти України.

Текст: [Департамент інформації УГКЦ](#)

Предстоятель відзначив, що цей тиждень для нас знову був передусім часом болю і випробування: він був позначений інтенсивними бойовими діями на лінії фронту та щоденними й щонічними атаками на наші мирні міста і села.

«Та навіть серед цього болю відбулася одна цікава подія. Під час чергової масованої атаки росіяни вдарили по київському пологовому будинку. На щастя, ніхто не загинув. Але саме тоді народився маленький хлопчик – як символ народження надії для нашої України. Тому передусім хочемо подякувати Господу Богу за збережені життя», – сказав Блаженніший Святослав.

Водночас сьогодні особливо гостро Глава Церкви закликає привернути увагу світу до гуманітарної катастрофи, яка розгортається в місті Олешки на окупованій частині Херсонщини.

«Олешки опинилися в штучній блокаді. Людей фактично утримують як заручників і використовують як живий щит у прифронтовій зоні. Те, що сьогодні відбувається в Олешках, за своїми проявами нагадує Голодомор, який Україна пережила в 1932–1933 роках», – сказав Глава Церкви.

Духовний лідер закликає світову громадськість чинити тиск на російську сторону, щоб урятувати людське життя.

Цього року, вперше відповідно до рішень Синоду наших владик, наша Церква відзначала День підлітка: «Досвід підлітків в Україні є особливим. Серед них є діти, які ніколи не бачили мирного світу. Це діти, які все своє життя прожили під час війни, а про мир чують лише з розповідей старших, своїх батьків і родичів. Тому сьогодні так важливо огорнути українського підлітка пастирською увагою Церкви-матері».

Фото: МЗС України

Фото: Живе Телебачення (скриншот)

ГУМАНІТАРНА МІСІЯ ВАТИКАНУ: КАРДИНАЛ ДЗУППІ ВІДВІДАВ У РОСІЇ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

30 вересня 2026 року завершився третій візит спеціального посланця Святішого Отця кардинала Маттео Дзуппі до Москви. У межах цієї гуманітарної місії ієрарх особисто відвідав табір утримання українських військовополонених та провів низку переговорів щодо визволення бранців, розшуку безвісти зниклих і повернення депортованих дітей, повідомляє [українська редакція Новин Ватикану](#).

ВІДВІДИНИ ТАБОРУ ПОЛОНЕНИХ І МОЛИТОВНА ПІДТРИМКА ВІД ПАПИ

30 вересня 2026 року завершилася триденна дипломатична місія до Москви голови Італійської єпископської конференції та спеціального посланця Ватикану з гуманітарних питань кардинала Маттео Дзуппі. Цей візит став продовженням системних зусиль Святого Престолу, розпочатих під час його попередніх поїздок до Росії у 2023 та 2024 роках, а також липневого візиту в Україну, де ієрарх відвідував табори для російських полонених на Львівщині.

Упродовж перебування на російській землі кардинала супроводжував Апостольський нунцій архієпископ Джованні д'Аніелло. Головною подією місії відвідань стали безпосередні відвідини табору, де утримують українських військовополонених. Представник Понтифіка мав змогу поспілкуватися з українськими захисниками, передати їм слова глибокої солідарності від Папи Лева XIV та висловити щире сподівання на їхнє якнайшвидше визволення й повернення до рідних домівок.

ПЕРЕГОВОРИ ПРО ВИЗВОЛЕННЯ БРАНЦІВ ТА ПОВЕРНЕННЯ ДІТЕЙ

Окрім відвідин бранців, робоча програма кардинала Дзуппі охопила низку зустрічей із російськими посадовцями, присвячених розв'язанню гострих гуманітарних питань. Під час зустрічі з радником президента РФ з питань зовнішньої політики Юрієм Ушаковим у центрі уваги перебувала доля українських військових і цивільних осіб, які опинилися в ізоляції, координація пошуку осіб, зниклих безвісти, а також механізми репатріації неповнолітніх.

Гуманітарно-правові аспекти кардинал також обговорив із російськими уповноваженими з прав людини Яною Лантратовою та з прав дитини Марією Львовою-Беловою. Наголошуючи на питанні повернення викрадених і розлучених із рідними українських дітей, кардинал Дзуппі підкреслив нагальну потребу активізувати зусилля:

// *Необхідно посилити та прискорити перевірки, необхідні для забезпечення возз'єднання сімей.*

Фото: Міністерство оборони України

У СОФІЙСЬКОМУ СОБОРІ ВІДБУВСЯ 15-Й ВИПУСК ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ

25 вересня у Національному заповіднику «Софія Київська» відбулася особлива та надзвичайно важлива подія – 15-й урочистий випуск військових капеланів ЗСУ та ДПСУ.

Текст та фото:

[Департамент військового капеланства УГКЦ](#)

Урочистості у Софійському соборі розпочалися зі спільної молитви за Україну та її захисників.

Від Української Греко-Католицької Церкви на церемонії був присутній заступник керівника Департаменту військового капеланства Патріаршої курії УГКЦ о. Андрій Зелінський, ТІ.

Цього дня 30 випускників отримали свої символічні шеврони з промовистим та глибоким гаслом «БУТИ ПОРУЧ». Ці знаки капеланського служіння особисто вручив начальник Служби військового капеланства ЗСУ полковник Олександр Вовкотеча.

Перед випуском капелани пройшли кілька тижнів інтенсивних курсів підготовки на базі Військового інституту КНУ імені Тараса Шевченка. Програма була максимально адаптована до сучасних реалій війни й охоплювала: душпастирську опіку захисників, військову психологію, міжнародне гуманітарне право та інше.

Цього разу серед випускників – четверо військових душпастирів УГКЦ.

«Хроніки періоду великої війни»

ЕМІГРАЦІЯ: ДУХОВНО-ПСИХОЛОГІЧНА ДОРОГА СІМ'Ї

У травні та червні цього року в усіх шести деканатах Апостольського екзархату в Німеччині та Скандинавії відбулися регіональні форуми душпастирства родин – ключовий етап підготовки до масштабного Всецерковного форуму УГКЦ цієї осені (див. [Християнський Голос](#), №9/2026, 14–15; №10/2026, 19–21). Фаховою референткою цих засідань виступила психологиня Марія Тракало. На прохання редакції «Християнського голосу» авторка підготувала ґрунтовний підсумок порушених на форумах тем: про внутрішні процеси адаптації, глибоку зміну сімейних ролей у чужому середовищі, виклики для подружньої близькості, збереження ідентичності дітей між двома культурами та пошук духовних і психологічних опор, які допомагають перетворити еміграцію з випробування на новий досвід єдності.

Марія Тракало

психологиня

співзасновниця та директорка Хабу ментального здоров'я «ДіяТи»

Еміграція є значно більшим процесом, ніж зміна країни проживання. Для сім'ї це перехід із одного життєвого контексту в інший, який часто супроводжується втратою звичних соціальних зв'язків, ролей, способу життя, мови, культурного середовища та відчуття передбачуваності. Особливо складним цей досвід може бути для українських сімей, які залишили країну через війну. У такому випадку міграційний процес нерідко поєднується з досвідом вимушеного переселення, розлуки з близькими, втрати дому, тривогою за тих, хто залишився в Україні, та невизначеністю щодо майбутнього.

Сім'я в еміграції проходить власний процес адаптації. При цьому психологічні зміни кожного її члена відбуваються не ізольовано, а впливають на всю сімейну систему. Те, що переживає один із членів сім'ї, може змінювати стосунки між подружжям, взаємодію батьків і дітей, розподіл відповідальності та навіть духовне життя родини.

ЗВИЧНИЙ СВІТ, ЯКОГО БІЛЬШЕ НЕМАЄ

Одним із центральних психологічних процесів еміграції є переживання втрати. Людина може сумувати не лише за конкретним місцем чи домом, а й за цілою системою зв'язків і значень: родичами, друзями, звичним соціальним статусом, професійною реалізацією, мовою, культурними традиціями, можливістю бути «своїм».

Це переживання часто має амбівалентний характер. З одного боку, нова країна може давати безпеку, нові можливості та перспективи. З іншого – людина може відчувати провину за те, що їй добре, коли інші залишилися в небезпеці. Радість від нового життя може співіснувати із сумом за минулим та тривогою за рідних.

Для сім'ї це особливо важливо, оскільки різні її члени будуть проходити процес адаптації з різною швидкістю. Один із подружжя може вже активно будувати життя в новій країні, тоді як інший залишається емоційно сильно пов'язаним із домом. Діти можуть швидше опановувати мову та культуру країни проживання, що іноді створює дистанцію між ними та батьками.

Тому важливим завданням стає не примусити всіх «адаптуватися однаково», а визнати різність переживань кожного члена сім'ї.

ЗМІНА СІМЕЙНИХ РОЛЕЙ

Еміграція часто змінює усталений розподіл ролей. Людина, яка в Україні мала професійний статус, могла втратити можливість працювати за фахом. Інший член подружжя може швидше інтегруватися в нове суспільство та стати основним комунікатором із державними установами, школою чи роботодавцями.

У деяких сім'ях це призводить до зміни звичної структури влади та відповідальності. Наприклад, дитина, яка швидше опановує місцеву мову, починає допомагати батькам у спілкуванні із зовнішнім світом. Це може бути корисним, але водночас створювати для дитини надмірне відчуття відповідальності.

Подружжя також може переживати кризу ідентичності: «Хто я тепер?», «Яке мое місце?», «У чому моя цінність, якщо я не можу продовжувати те, що робив раніше?» Тут особливо важливо відділяти особисту цінність людини від її професійного статусу чи соціальної функції.

ПОДРУЖЖЯ ПІД ТИСКОМ ТА НАПРУГОЮ ОБСТАВИН

Еміграція може як посилити близькість подружжя, так і загострити вже наявні труднощі. У новому середовищі партнери часто мають менше зовнішніх ресурсів: немає звичної підтримки батьків, друзів, хресних, колег. Відповідно, значно більше емоційного навантаження припадає на подружню пару.

Партнери можуть по-різному реагувати на стрес. Один прагне діяти, вирішувати проблеми та швидше інтегруватися. Інший потребує часу, щоб прожити втрати та адаптуватися. Через це можуть виникати взаємні звинувачення: «Ти недостатньо стараєшся» або «Ти не розумієш, наскільки мені важко».

Важливо бачити за конфліктом не лише поведінку, а й потребу. За дратівливістю може стояти страх, за контролем – потреба в безпеці, за відстороненням – виснаження або переживання втрати.

Одним із ключових завдань подружжя стає формування нового спільного бачення: не просто «як нам вижити в іншій країні», а «яку сім'ю ми хочемо тут побудувати».

КИМ ВИРОСТУТЬ НАШІ ДІТИ?

Для дітей еміграція може означати життя між двома культурами. Вдома звучить українська мова, зберігаються українські традиції та зв'язок із родиною, а поза домом дитина живе в іншому культурному та мовному середовищі.

Це може стати значним ресурсом, але також породжувати внутрішній конфлікт і питання ідентичності. Дитина може почуватися «не зовсім своєю» ні в одному середовищі.

Особливо важливо не перетворювати українську ідентичність на обов'язок чи джерело провини. Збереження культури найкраще відбувається через живі стосунки: спільні свята, мову, молитву, історії родини, приготування традиційних страв, підтримку зв'язку з бабусями й дідусями.

Дитині також важливо мати право одночасно любити Україну і приймати нову країну проживання. Ці два досвіди не обов'язково суперечать один одному.

ДЕ ТИ, БОЖЕ?

Еміграція ставить перед людиною не лише психологічні, а й глибокі духовні питання: «Де мій дім?», «Де Бог у моїх обставинах?», «Чому це сталося?», «Як мені зрозуміти своє покликання тепер?» Ісус теж мав досвід бути мігрантом, тож духовне життя ніколи не є відірваним від тих процесів, які проживає людина.

Для віруючої сім'ї духовність може стати важливим джерелом стійкості. Спільна молитва, участь у богослужінні, церковна спільнота, духовний супровід можуть допомагати зберігати відчуття приналежності та тяглості життя.

Особливо важливою стає Церква як простір, де людина може залишатися собою. У новій країні парафія може виконувати не лише релігійну, а й соціальну та функцію психологічної підтримки: давати відчуття спільноти, знайомства, комунікації, взаємодопомоги та культурної приналежності.

Водночас духовність не повинна використовуватися для заперечення психологічного болю. Фрази на кшталт «треба просто більше довіряти Богові» можуть ненавмисно знецінювати переживання людини. Віра не скасовує потреби сумувати, злитися, боятися чи звертатися по психологічну допомогу.

Здоровий духовний супровід радше допомагає людині витримувати ці переживання та інтегрувати їх у власну історію.

ДІМ – ЦЕ СТОСУНКИ, А НЕ СТІНИ

Один із найважливіших процесів еміграції – перехід від постійного очікування повернення до поступового створення життя «тут і тепер». Для українців цей процес може бути особливо складним, адже майбутнє залишається невизначеним.

Сім'я може довго жити у психологічному режимі тимчасовості: «коли повернемося, тоді почнемо по-справжньому жити». Проте тривала невизначеність може виснажувати.

Створення нового дому не означає відмову від України чи забуття минулого. Навпаки, це може бути способом зберегти себе, інтегрувавши минулий досвід у нове життя.

Сім'ї важливо створювати власні ритуали: спільну вечерю, недільну молитву, святкування українських та місцевих традицій, сімейні прогулянки, розмови про події тижня. Саме такі прості повторювані дії поступово формують відчуття стабільності та приналежності.

Еміграція є не лише географічним переміщенням, а глибоким психологічним і духовним переходом. Сім'я в цей період одночасно переживає втрати, адаптується до нового середовища, перебудовує ролі та стосунки, формує нову ідентичність і шукає відповідь на питання про сенс та майбутнє.

Психологічне завдання полягає не в тому, щоб «стерти» досвід минулого, а допомогти інтегрувати його в нову життєву історію. Духовне завдання – не знайти простих пояснень для складних подій, а зберегти здатність до довіри, надії, любові та стосунку з Богом навіть у ситуації невизначеності.

Мабуть, найважливішим для сім'ї в еміграції є поступове усвідомлення: дім – це не лише місце, яке ми залишили. Дім також твориться через стосунки, пам'ять, спільні цінності, турботу одне про одного та здатність разом будувати майбутнє. Саме тому процес адаптації може стати не тільки випробуванням, але й можливістю для сім'ї глибше пізнати себе, переосмислити свої цінності та сформувати новий досвід близькості.

ERRORES COMMUNIS ЦЕРКОВНОГО СПІВУ КИЇВСЬКОЇ ЦЕРКВИ

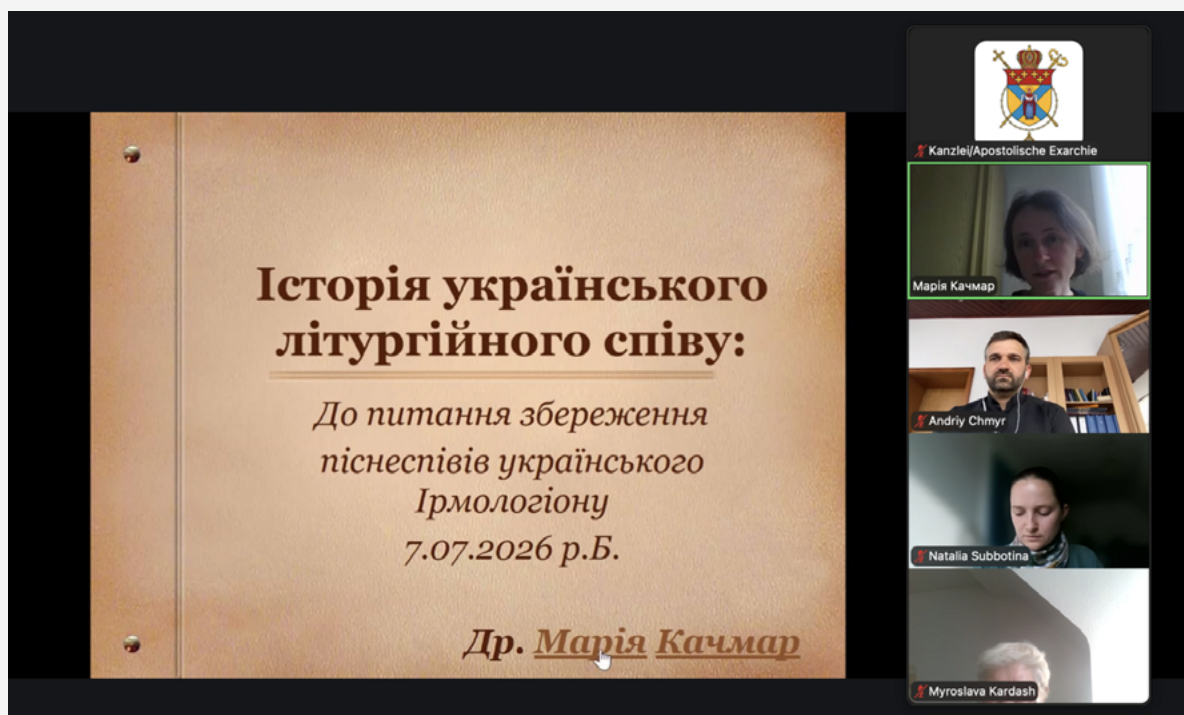
7 липня 2026 року Літургійна комісія Апостольського екзархату у Німеччині та Скандинавії спільно з Літургійним центром «Передання» провела загальноєкзархальну онлайн-лекцію з циклу, присвяченого українській сакральній музиці, на тему «Історія українського літургійного співу» (див. [Християнський Голос, №11/2026, 15](#)). На прохання редакції «Християнського Голосу» лекторка, д-р Марія Качмар, підготувала авторський підсумок цієї лекції, висвітлюючи найпоширеніші історичні міфи та розкриваючи багатство й тяглість співочої спадщини Київської Церкви.

Текст та фото:

д-р Марія Качмар

мистецтвознавиця
наукова працівниця Інституту церковної музики УКУ
викладачка ЛНМА імені М. Лисенка

Український церковний спів до сьогодні продовжує традицію візантійської гимнографії, тому важливо знати походження його текстів і мелодій. Для цього слід досліджувати збережені джерела – кондакарі, ірмологіони, стихирарі, служебники та нотовані піснеспіви. Наші церковні тексти є перекладами грецьких оригіналів, які доповнювалися службами руським (давньоукраїнським) святом: наприклад, мученикам Борису і Глібу, святителям Кирилу і Методію, правителям Володимирі і Ользі, преподобним Антонію і Теодосію Печерським та іншим. Згодом, з формуванням літургійного уставу, створювалися ненотовані збірники повних текстів Мінеї, Октоїха, Служебника, Тріодей та інших книг. Про це пише дослідник Юрій Ясіновський, а їх відродженню присвячено теперішній проект «Повертаємо в Україну культурну спадщину». Однак сучасного співця цікавить не лише текст, а і відродження та збереження оригінальних мелодій.

Як відомо, офіційно християнство на Русі було прийнято від Візантії у X столітті. Розвиток писемности на Русі сприяв тому, що в бібліотеці Ярослава Мудрого налічувалося близько 900 книг, серед яких, очевидно, були і співані книги. Далі, починаючи з кінця XI – початку XII століття, з'являються нотовані музичні одножанрові книги з двома видами музичної нотації: кондакарною для сольного мелізматичного співу, і кулізмяною (знаменною) для запису звичайних піснеспівів силабічного виду. Напіві поділялися на 8 діатонічних гласів (ладів) з безтритоновим звукорядом (грецька LPS [давньогрецький базовий звукоряд – прим. ред.]), що свідчить про те, що певні мелодії характерні були саме для давньоруського ладового мислення. Цікаво, що, як і у західній традиції, наші піснеспіви майже завжди зберігали діатоніку [природний музичний звукоряд, що складається з 7 основних щаблів – прим. ред.].

XVI–XVII століття стали наступним центральним періодом піднесення культури і розвитку українського церковного співу. Тоді князем Костянтином Острозьким були відкриті академії і братські школи; стараннями козаків відновлювалися храми та скрипторії [майстерні з переписування рукописів – прим. ред.]; відбувався інтенсивний обмін традиціями – з грецькою (Е. Макріс, Є. Ігнатенко, І. Міщенко) і з болгарською (Л. Корній) – та наповнення новими місцевими розспівами. Цьому сприяв розвиток київської лінійної нотації. Цей варіант західної мензуральної [з чіткою тривалістю нот – прим. ред.] нотації був адаптований до запису піснеспівів і названий німецьким істориком пастором Йоганном Гербінієм *notae ruthenorum* [«руськими нотами» – прим. ред.]. Уже з XV століття з'являються Азбуки-переліки невменних знаків (на зразок візантійських джерел з XIV століття), а у XVII–XVIII століттях – навчальні праці з київської нотації Єпіфанія Славинецького та Миколи Дилецького (збереглося близько семи праць, які описала О. Цалай-Якименко).

Основною музичною книгою церковних напівів здавна був збірник Ірмологіон, який складався на початку з ірмосів [вступних піснеспівів канону Утрени – прим. ред.], а далі доповнювався піснеспівами різних жанрів, відповідно до осередку перебування книги. Трьома осередками поширення співаної традиції були парохії, монастирі та катедральні храми. Українська Церква навіть після Берестейської унії (1596 рік) продовжувала співати і в унійних, і в православних храмах з одних книг.

З початку XVII століття з'являється новий стиль – партесні концерти [багатоголосий хоровий спів – прим. ред.] – той самий «*cori spezzati*», відомий з венеційського собору Сан-Марко: різні голоси хору співають у різних частинах храму чи на окремих балконах. У партесному співі церковні тексти візантійського обряду ожили у нових барвах. З архівів відомо, що на початку XVII століття налічувалося близько 300 таких творів. На сьогодні частина з них віднайдена (дослідники П. Маценко, М. Антонович, Н. Герасимова-Персидська, О. Шуміліна, Н. Ключинська). Слід зазначити, що партесний спів був прийнятий і розповсюджений не тільки у храмах. Його виконували під час шкільних музичних драм (*drama per musica*) на духовну і світську тематику у Києво-Могилянській академії. Прикладами таких драм є небарокова містерія «Вертеп», драма «Олексій Чоловік Божий», що були відновлені і поставлені на сцені у наш час. Під час вистав звучали і церковна монодія, і партеси, і канти (дослідники Ю. Медведик, Т. Компаніченко).

Наступні три століття Україна була поділена між двома імперіями: Австро-Угорською та Московською. Під Московщиною талановитих українських співаків вивозять, часто силоміць, до Петербурзької капели, де поодиноким «дають шанс» вчитися в Європі (Дмитро Бортнянський, Максим Березовський). Український ірмологіон починають забороняти, хоча деякі мелодії і потрапляють до московського обіходу [російських богослужбових книг – прим. ред.], щоправда, вже зредагованими спеціальною комісією. Обіход запроваджує власні знаменні напіви – «большой» і «малый», – тим самим намагаючись підкреслити, що вони довше зберігали невменну (знаменну) нотацію, а тому і мелодії їх нібито краще збереглися. Натомість Олександр Кошиць, Іван Вознесенський, Василь Металлов та Олена Шевчук вважають мелодії українських ірмологіонів справжніми збереженими знаменними напівами, які були перенесені у київську лінійну нотацію ще у XVI столітті.

Подібна заміна, як зі знаменним співом у московських обіходах, відбулася і зі старо(церковно)слов'янською мовою, яку було «вдосконалено» після українських перекладів московськими «справщиками» (по суті, створено «новоросійську» редакцію – митрополит І. Огієнко). Навіть почаївські видання церковних текстів василіянами у XVIII столітті продовжували поширювати московський варіант церковної мови; на жаль, багато людей і досі вважають цю насаджену «старшим братом» редакцію «священною мовою». Українські дослідники почасті відновили тексти богослужінь київської редакції старослов'янської мови (вона була заборонена у видавництвах та існувала до «правок»), і видали їх як «Воскресні богослужіння Київського Октоїха 1629 року» (М. Качмар / Ю. Осінчук, 2025 р.). Але це тільки невелика частина текстів (лише недільні), тож проблема відновлення київських текстів залишається актуальною, а дослідники потребують фінансування на реалізацію подібних проєктів.

Повернімося до назв напівів. Вище було питання, чи давньокиївський є знаменним. Те, що називалося «київським», мало на увазі не місцевий характер міста Києва, а стосувалося давньоукраїнських мелодій Київської митрополії, тобто цілої Церкви (О. Шевчук). Тому розуміння терміна «київський» у XVI–XVII століттях («давньокиївський») і у XX–XXI століттях («новокиївський») різняться. У XVIII столітті у Петербурзі був запроваджений новий «петербурзький» напів (Й. Гаррі), який був гармонізацією київського зі спрощенням мелодій з трьох-чотирьох поспівок до одної (О. Прилепа). Власне цей спрощений «хоровий» варіант і повернувся до української православної Церкви як «київський» (чи «новокиївський»). Натомість «київський» спів, що найбільше зберіг давню традицію, зберігся у збірниках «Галицько-Русских Церквей», що однак не дає права називати його сьогодні «галицьким». Назву «галицький» необачно впровадив у діаспорі Мирон Федорів, і згодом дяки УГКЦ «для зручності поділу» продовжили нести помилку далі. Ключем до правди є відповідь на запитання, де залишилась незабороненою українська традиція як відгомін «дяківської»

ірмолойної традиції навчання співу серед дітей та молоді у XVIII–XIX століттях (П. Бажанський). Зрештою, автори напівників Дзерович (1960), Кипріяні (1893), Полотнюк (1902) не називали ці напиви «галицькими», а писали про спів «Галицько-Руських Церквей», серед яких були, окрім того, і конфесійно-православні храми.

Звісно, умови для національного розвитку в Австро-Угорській імперії були сприятливіші. Розуміючи, що православна Церква на підвладній Москві території України буде поглинута московською, українські сили спрямували свою діяльність на відкриття семінарії української Церкви у Відні. Там виросло не одне покоління освічених духовних осіб, які поширювали українську освіту серед народу через храми, школи та семінарії аж до XX століття.

У центральній-східній частині України уже закріпився у той час обіход, який строго, під перевіркою спеціальної комісії, впроваджувався у кожному храмі, зокрема у Києво-Печерській лаврі, де стиль хорових концертів XVI–XVIII століть був критикований і переслідуваний, а нотні колекції спалювалися. Разом з тим впроваджувалася «північна мода» на басові голоси протопопів і батюшок, яким відповідали високі голоси хору «всенародної молитви», що не було притаманно українцям раніше (Н. Костюк, Б. Успенський). Поширювалися московські впливи і на західній території України: українські друковані ірмологіони 1700, 1709, 1728 років переписувалися рукописно до XIX століття, однак ірмологіон 1904 року був уже «синодальною версією». Мелодії ірмологіонів зберігалися і на Закарпатті до впровадження напівників Бокшя-Малинича (Ф. Шешко, С. Марінчак, І. Задорожний). Натомість у сучасних напівниках збереглися такі піснеспіви з ірмологіонів: догматики, постові напиви, пасхальні піснеспіви, окремі стихирі, ірмоси, задостойники, подібні. Зазнали змін насамперед найвживаніші мелодії – воскресні гласи і самогласні, які зберігають ірмолойну мелодію тільки частково (М. Качмар).

Питання повернення давньокиївських мелодій, назв, атрибутів до стихир і тропарів, і загалом до репертуару ірмологіонів на сьогодні є дуже актуальним. Гармонізації давніх мелодій, авторські твори і багатство літургій та інших жанрів у композиторів XVI–XXI століть свідчать про любов до духовної музики, про прагнення продовжити традиції церковного співу як частини нашої ідентичності. Тому вивчаймо, співаймо, спілкуймося про наш церковний спів як передання Київської Церкви!

